

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 400
אדר ב' תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

בהוצאת גליון הארבע מאות, במלאות עשר שנים

ברוך הוא אלוהינו שבראנו לכבודו, וברוך הוא אלוהינו אשר טוב גמלנו, ברחמינו וברוב חסדיו הגדיל לנו. שמחה רבה עם הודאה עצומה לרבנו של עולם, בהגיענו בחסדי ה' לגליון ה-400 של תיקוני עירובין, ובמלאות עשר שנים להוצאת הגליונות מידי שבע, אשר חוללו מהפך עצום בהתייחסות של כלל הציבור להלכות עירובין, ובקיום שמירת השבת בענין הטלטול, במגוון רחב של ציבור, ובמגוון השלכות ופעילויות למען הכלל.

הן בהתערורות של האחראים על העירובים, לבדוק את העירובים בבדיקה יסודית עם בודק מומחה, לדעת שיש דברים שצריכים עין חיצונית שתגלה דברים הצריכים תיקון ולתקנם, וגם בעידנות של הבדוקים בבדיקה השבועית שיפקחו עין ויעוררו שימת לב להלכות המעשיות במגוון דוגמאות, ולפקח כראוי על הכשרות הניתנת לציבור.

כמו כן בהתערורות של כל משפחה וקבוצה, לברר על כשרות העירוב במקום הנייחם בשבת גיבוש ושמחה, נופש או התלכדות. לשים לב שגם במתחם סגור יש צורך לבדוק ולתקן, להניח עירוב ולעשות שכירות. וק"ו בחצר שאינה סגורה, לעמול למען שמירת השבת של כל בני המשפחה, לבנות עירוב בצורה עצמאית, או לדעת להימנע מלטלטל כשאסור או שאינו ראוי.

ועל הכל השילוב של ביור ולימוד של אלפי הלכות מעשיות ושאלות המתחדשות, אשר נאספו ונידונו ונתבררו בגליונות אלו בעמל רב ובהשקעה רבה, יחד עם הרבה ת"ח העוסקים בהלכות עירובין ובעשייתם. ונכתבו לכלל הציבור בשפה ברורה ומובנת, בשילוב מעשיות וביאורים והמחשבות. וגם נתקבלו באהבה בכל העולם, ועוררו פעמים רבות סערה של לימוד ועיון הלכתי בבתי המדרשות, בשאלות המתחדשות ובסברות שהובאו, ובהכרעות של רבני העירובים לשיטות המגוונות שהובאו בכבוד בגליונות הרבים.

אין דברים אלו באים ממעשי ידני, אלא מכוח זכות הציבור אשר מעורר ומבקש, מתעניין וגם דורש, לתקן עוד מקומות, לברר על עוד מקומות, לשאול עוד הלכות, ולשמוע עוד שיעורים, ספרים והדגמות, להיות זמין ברוב שעות היממה, ולענות על כל שאלה קלה או סבוכה, קרובה או רחוקה, להמציא פתרונות למצבים קשים, בלי פשרות והנחות, זו הכתובת ואין ברירה.

עוד הנה עזרונו רחמיך, ולא עזבונו חסדיך. אילו פינו מלא שירה כים, ולשונונו רינה כהמון גליו, וכל הימים דיו, וכל האגמים קולמוסים, אין אנחנו מספיקים להודות לך. ה טוב להודות לה, ולזמר לשמך. נישא לבנינו אלו קל בשמים, שיתן בליבנו בינה להבין ולהשכיל עוד ועוד בתורתו הקדושה, להרחיב ולהוסיף עוד ללמוד וללמד את התורה וההלכה בכל מקצועות התורה, לזכות את הרבים בשמירת השבת בהיחוד וכהלכה, שיהיה כוח ואמצעים וברכה לעזור לעוד אלפי אלפים יהודים טובים, מתוך כוונה טהורה ויראת שמים ושמחה של מצוה, עד ביאת גואל צדק ובנין בית המקדש במהרה.

מעמד סיום ללומדי השיעורים בירושלים

בשבוע זה התקיים מעמד סיום נוסף לעשרות אברכים לומדי השיעורים של הלכות עירובין למעשה, במחזור חורף תשפ"ד בקבוצות בעיר ירושלים. המחזור הנודע בתועלתו, שכולל לימוד כל ההלכות המורכבות הנוגעות כיום בעשיית עירובי הערים והשכונות, כולל דיני מחיצות וצורות הפתח, עמודים וחוטאים ולחיים, עירוב פתח ושכירות רשות, ועוד מגוון סוגי מחיצות. במסגרת זו למדנו גם כיצד לבדוק עירובים, על מה להסתכל, לא רק אם יש חוטאים אלא מה הכשרות שלהם, ואיך לדעת לדרג את רמת כשרותם, מה הדברים שחייבים מעיקר הדין גם בעירוב עירוני, ומה ההידורים שנוספו בעירובים השכונתיים. כל זה נלמד בליווי המחשבות של תמונות מהשטח, המוצגים באמצעות שקופיות, ובשילוב סיור מעשי בעירובי השכונות.

הרבנים מנצחיים להגביר את המודעות בכל משפחה

פתרון ה"עומד מרובה" בעירובי השכונות, וסילוק המדרגות

במעמד שהתקיים בירושלים השתתפו גם רבנים ואחראים על כמה שכונות בירושלים, שחלקם נשאו דברים בהלכה ובפרקטיקה. **הגאון רבי עזרא ילין שליט"א**, רב העירוב בשכונת גבעת שאול, ביאר את המעלה הנוספת בהרבה עירובים שכונתיים בירושלים, שמסדרים שיהיה את הפתרון של עומד מרובה על הפרוץ על מנת לבטל את החשש לרשות הרבים לפי כמה שיטות. ענין זה למדנו גם במסגרת השיעורים, שיסודו, בנוי על שיטת החזו"א שבעומד מרובה על הפרוץ נחשב "שם ד" מחיצות", ובנוי על שיטת חכמים וכו' אלעזר ססובריס שבכה"ג אין דין "אתו רבים ומבטלי מחיצתא". [וכידוע שגם המשנ"ב כאשר תמה על המנהג להקל לעשות עירוב כשאין שישים ריבוא, כתב (בה"ל סי' שס"ד ס"ב) שיתכן, שהסתמכו על דעת הרמב"ם שפסק כשיטת חכמים הנ"ל. אלא שהמשנ"ב לא היה נוח לו בזה, וכתב שעדיין רוב הפוסקים חולקים וסוברים כרבי יהודה וכו' יוחנן, וחזר וכתב שבעל נפש יחמיר כי יש בזה גרא דחיוב חטאת ובההוסיפו לצרף את השיטה של המשכנות יעקב בדעת חכמים, שכאשר יש צורת הפתח שמשלימה את העומד מרובה, יש לזה כוח של שם ד" מחיצות].

אלא שעשיית הפתרון הזה כהלכה דורש הרבה שימת לב והשקעה, והביא כמה דוגמאות ונידונים בהלכות עומד מרובה וסילוק מחיצות. כגון במקום אחד שהיה שביל עם קיר ארוך שסוגר

את רחוב נגיאה בשכונת גבעת שאול, ועושה שלא יהיה רשות הרבים, אך בתחילת השביל סמו לרחוב היו כמה מדרגות שמצטרפות לגובה מחיצה, הרי הם כביכול עושות מחיצה המפרידה בין השביל לרחוב, וזה "סילוק מחיצות" שמונע מהעומד מרובה לסגור את הרחוב.

על מנת להכשיר את העומד מרובה, הם הרחיבו מדרגה אחת באמצע גרם המדרגות ועשו אותה רחבה ד' טפחים, שע"ז היא מבטלת את הצטרפות המדרגות למחיצה. דין זה הורו רבני זמנינו ע"פ מש"כ הרמ"א (סי' שני"ח ס"ב) בשם התרומת הדשן, שאפשר לבטל מחיצה שהוקפה שלא לדירה, ע"י שיעשה ערימת עפר משני צידי הכותל, ובלבד שיעשה על הערימה שטח ישר ד' טפחים, שאז התל של הערימה אינו מצטרף לכותל, ובאופן שלא נשאר באף אחד מהם גובה י' בפני עצמו, אין מחיצה כלל. ה"ה במדרגות, אם כל המדרגות פחות מרוחב ד' טפחים הן מצטרפות למחיצה, אבל אם יש מדרגה רחבה ד' היא מבטלת את הצירוף ואין מחיצה. במקרה זה הדבר יסייע לעירוב שהמדרגות לא יסלקו ויבטלו את ההיתר של עומד מרובה.

לסיום ציין והוקיר את הפעילות הרחבה של מוקד העירוב, ועורר את האברכים על חשיבות הגברת המודעות של כל משפחה לדעת על העירוב ולהתעניין, שזה מביא אותנו לשמור ולקיים כראוי את מצות השבת. והביע את תמיכתו להמשיך ולהוסיף עוד בהגברת המודעות לכלל הציבור.

כמו"כ נשא דברים **הג"ר משה רוזנברג שליט"א**, בעיון בדיני עומד מרובה בעירוב של צומת רמות, והמחלוקות שבו, וההשלכות שלו לענין פורים בט"ו.

פרויקט מיפוי עירובי השכונות בערי הארץ

דבר מיוחד נוסף במעמד הזה, בפתיחת הפרויקט המבוקש של מיפוי עירובי השכונות בירושלים. כיום יש בירושלים עיה"ק יותר ממאה עירובים פנימיים שכונתיים, שנעשים בהידורים רבים אשר הונהגו ע"פ רבני העירובים, כולל עמודים ישרים וחוטאים מתוחים, הוצאת קרפיות של שטחי קוצים, וברובם גם עשיית שכירות מדירות גוים ומומרים. וכן עם שימת דגש על הלכות רשות הרבים שבירושלים יש חשש יותר גדול בענין זה, מחמת שהיא עיר שגרים בה כיום קרוב למליון איש, ורחובותיה משמשים לשישים ריבוא. אך למרות כל הנעשה בעיר, אין כמעט אנשים שידעו איפה יש עירוב טוב, ואיפה הוא מסתתרים, מי האחראי ואצל מי

אפשר לברר, ואפילו האחראים על העירוב בשכונה אינם יודעים על האחראי בעירוב הסמוך להם. וחסר לציבור את המידע היקר והנעלם הזה. מוקד העירוב נטל על עצמו להשקיע להביא את הבשורה לציבור, על איסוף כל עירובי השכונות בעיר אל מקום אחד, לערוך להם מפות מפורטות עד כמה שאפשר, ולהמציא אותם כלל הבני תורה שמבקשים לנהוג כהלכה. ההשקעה בפרויקט התחילה כבר לפני זמן רב, בהשקעה גדולה מאוד באיסוף המידע ובתיאום עם האחראים, ובמימון רב מוקפת העירוב עבור העריכה והמיפוי בדיוק עד כמה שניתן, והגענו כבר להרבה מקומות שהמפות שלהם בשלבי עריכה, ואי"ה יראו אור בקרוב. אמנם יש עדיין מקומות שלא הגענו לעסוק בהם, ובעז"ה נגיע גם אליהם. במעמד שהתקיים השבוע הדפסנו למשתתפים מפה מיוחדת מאוד, של כלל העיר ירושלים, שמשומנים עליה קרוב למאה עירובים שכונתיים הנמצאים ברחבי העיר, עם רשימת הטלפונים של האחראים, שניתן לברר אצלם על כל עירוב מהי רמת הכשרות שלו, ומה הן גבולותיו המדויקות [למי שצריך את קו הגבול]. האחראים שראו את המפה המיוחדת, הביעו קורת רוח גדולה והתפעלות מהמידע היקר המושקע והמעוצב יפה, ועל שיתוף הפעולה של העירובים והאחראים שבעז"ה יבוא בעקבות זה.

מתוך ההתרשמות מהמפה ומאיגוד המידע, הוחלט על התאספות כללית של כל העוסקים בעירובים יחד, שיתקיים בעז"ה בחודש ניסן הבעל"ט. האחראים שבכל מקום מוזמנים ליצור קשר עם המערכת, ולהתעדכן בפרטים בטל' ובמייל במזכירות מוקד העירוב.

על מה מבררים ומה שזוכים, ובסוף מתאכזבים

במעמד הסיום השתתף גם הגר"י **וינד שליט"א**, מו"ץ בקהילת בעלז בירושלים, שלקח על עצמו לעורר ולתת מענה בעירובין גם בציבור החסידי, במסגרת "בית העירוב". בדבריו הזכיר את תקופת לימודו בשיעורים של מוקד העירוב לפני כמה שנים, ועורר על המצב שאנשים נוסעים למקומות רבים, מתכננים את הנסיעה כמה חודשים קודם לכן, ומבררים על עשרות פרטים, אם המקום נקי ומאובזר כך או כך, ברמה כזו או כזו, וגם מבררים על צרכי הכשרות, שיש במטבח אפשרות לכשרות בשרי וחלבי וכו', ושיש ספר תורה טוב, וכיום גם הרבה מבררים על מוני מים כשרים, אבל על העירוב שזוכים לברר, ואז ביום שישי בצהריים משהו מזכיר שיש כזה נושא, ומתקשרים לברר, ויש הרבה אכזבות. לפעמים מדובר בזוג שהמלווה בשלום בית אמר להם שהם צריכים לנסוע לשבת באיזה ישוב רחוק, והם חסכו חמישים שקלים ומאה שקלים ושכרו איזה צימר באמת רחוק, ושעה לפני שבת הם מבררים ושומעים שאין שם עירוב כשר, והם לא יכולים לצאת עם התינוק ולטייל בכל השבת.

אם כל אחד מאיתנו ידרוש ולא יתפשר - זה יגיע!

הכל בגלל חוסר העירנות לברר מראש על נושא כשרות העירוב. ולא זו בלבד, אלא אם אנחנו נברר ולא נתפשר על עירוב מפוקפק, לא נשכור את המקומות האלו, הם מעצמם ידאגו לעשות עירוב טוב, ונזכה גם לצימר טוב, וגם לזכות את הישובים האלו בשמירת השבת. וסיפר שהגיע לישוב מסוים, ואמרו לו שמישהו מבני ברק היה פה והוא עושה לנו נזקים, כי הוא אומר שאין לנו עירוב טוב ובגלל זה אנשים לא רוצים לטכור כאן נופשים. לסיום הוסיף לברך את מוקד העירוב שימשיך לעשות כאלו נזקים למקומות שראויים לכך, ושבעז"ה בקרוב כולם ידאגו לעירוב טוב כראוי לבני תורה. עוד הוסיף לדון בעיון רב על בנין בית המדרש הגדול בבעלז בירושלים, האם צריך עירוב חצרות בבנין מחמת הבחורים השהוים בו מידי שבת, או שהם כאורחים ונטפלים לדירי מרן האדמו"ר שליט"א. האם נחשב שאפיה ובישול משל בעז"ה אף שאינו במטבח של בעז"ה. ועוד נידונים נפלאים.

ילד מוכשר שבנה עירוב מהלקי לגו

בערב שבת דפק בדלת של מוקד העירוב, אב לילד מוכשר, עם יצירה מיוחדת בידי. האברך רצה לאתגר את בנו היקר, והציע לו לבנות עירוב ממשחקי לגו. האב הודרך אותו בהלכות, והילד בכשרונותיו בנה עירוב המדגים כמה הלכות. במרכזו יש "מבוי" שיוצאים ממנו "שתי חצרות", בכל חצר "שני בתים". בפתח המבוי הוא עשה "לחי", וגם "קורה". ובפירצה שבמחיצה בצד עשה "צורת הפתח". בחצר יש "חבית של יין" לשיתופי מבואות, ובבית יש "פת" לעירוב בחצר. בקצה המבוי יש "גוי" שהיהודי עומד לידו ועושה ממנו "שכירות רשות".

האברך נהנה מהיצירה של בנו והביא אותה אל הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, והוא אמר לו להביא אותה אל מוקד העירוב, אולי יצא מזה עוד דברים טובים, ועוד ילדים ימצאו בזה להפיק את כשרונותיהם ביצירות של דגמי עירובים, עם הדגמות של הלכות נוספות. נשמח לקבל יצירות נוספות, ניתן לעשות גם מחומרי יצירה רבים, בליווי מי שיודע את ההלכות. וכן ניתן לשלוח איורים וציורים ברמה טובה, שיביאו תועלת לציבור.

שכונה בבני ברק שאינה יכולה ללכת לכל העיר בני ברק

בימים אלו מתקיימים מסגרות שיעורי מוקד העירוב בהלכות תחום שבת, בהשתתפות כמאה אברכים בארבעה ערים. במסגרת זו אנו לומדים בצורה מעשית מהו התחום של הערים המצויות בשימוש הציבור החדר, ועד כמה הדבר נוגע גם למי שאינו מרחיק לנדוד לצימר רחוק.

אחת מהדוגמאות שמתחדשות בימים אלו, הפעם בעיר בני ברק. למרות הצפיפות של הבניה בגוש דן, שיש כמה ערים שנחשבות מחוברות לבני ברק מבחינת הלכות התחום, כגון רמת גן, גבעתיים, גבעת שמואל, ועוד. בכל זאת עומד להיות נפק"מ בתוך בני ברק עצמה. כיצד יתכן?

בתקופה זו הולכת ונבנית שכונה חדשה בצפון העיר בני ברק, אחרי שכונת פרדס כץ וקרית הרצוג, מעבר לפסי הרכבת. כעת הבניה מתקדמת מאוד, ויש כבר כעשרים בנינים לקראת איכוס, שבשבוע הקודם אושר להם טופס 4' והנה בין השכונה הזו לבני ברק יש אזור תעשייה ואזור שאינו בנוי, והמרחק בין השכונה לבית הראשון של בני ברק הוא כ-300 מטרים! דהיינו יותר מקמ"א אמה [שהם 68/81 מטרים בלבד], וגם מהצדדים האחרים של תל אביב יש מרחק גדול יותר, ואי"כ השכונה הזו נחשבת כמו אי בודד, שצריך למדוד שיעור תחום בפני עצמו מקצה השכונה. ולפי"ז התחום שלהם מסתיים באמצע שכונת פרדס כץ, ואינם יכולים להגיע לרוב העיר בני ברק. כמו כן לכיוון מערב יש בעיה נוספת, שמחמת פסי הרכב אין שום יציאה מהשכונה משלושה צדדים, אלא רק מהצד המערבי ורק דרך גשר מבצע קדש, והיציאה הזו רחוקה מהבית האחרון שבשכונה [כאשר יתאכלס] כ-1400 מטרים, יותר משיעור התחום לשיעור רח"ג ואי"כ אי אפשר לצאת מהשכונה כלל, אפילו ללכת לתחילת בני ברק, כי המעבר בגשר זה יציאה מחוץ לתחום! [ויש לדון בחישובי הבלעת מבני התעשייה, בהרחבת התחום עד הגשר, ואכמ"ל].

והנה כעת העירוב העירוני עדיין אינו מגיע עד שם, אבל לקראת

האיכוס יאריכו את העירוב העירוני עד שם, ואז מדיני רשות היחיד זה יכול לחבר את השכונה לבני ברק. אבל זה רק למי שמיקל לסמוך על העירוב העירוני, ומכיון שהעירוב הזה עובר על כביש אם המושבות [שהוא כחומרת כביש זבוטינסקי], וכולל גשר הקניון שיש להגדירו דרך מעיר לעיר, לתל אביב ולצפון (כביש 482), הרי להרבה שטות אי אפשר לעשות בו עירוב. ואי"כ כל מי שירצה לצאת מהשכונה לבני ברק, יצטרך להצטרף לפני שבת לעשיית עירוב תחומין בבני ברק.

בימים אלו עובדים להקים גשר חדש שימש יציאה מהשכונה לכיוון שכונת פרדס כץ בבני ברק. מלבד התועלת הגשמית שלו, הוא יוכל גם לעזור לענין התחום, אך לא לגמרי. א. בגשר זה היציאה מהשכונה היא בתוך התחום, אך עדיין התחום יסתיים באותו מקום באמצע פרדס כץ. ב. בגשר זה יהיה ניתן לחבר את העירובים השכונתיים ברמה מהודרת, בלי חיבור לכבישים הראשיים הנ"ל, ואז מדין רה"י התחום יגדל יותר. אמנם רק עד היכן שהעירוב יהיה טוב. ולכן למי שלא מסתמך על העירוב ישאר הדין הנ"ל. וכן למי שסמוך על העירוב בשכונת פרדס כץ ולא על העירוב בזבוטינסקי, יהיה עדיין הגבלת תחום בסוף האלפיים מקצה העירוב השכונתי, שמסתיימים בתוך העיר. נסיים בברכה לתושבים החדשים, שיזכו לשמור שבת בהידור, וללא חשש יציאה מחוץ לתחום.